USÛL-U HADİS

MİKAİL YETKİN
2017

KAYNAĞINA İTİBARLA

MERFU HADİS:
Senedi muttasıl yada munkatı olup Efendimiz'e ﷺ sarahaten veya hükmen nisbet edilen söz, fiil veya takrirlerdir.

Sarahaten Merfu: Efendimiz'e ﷺ nisbeti, ravi tarafından açıkça belirtilen hadise denir. (Efendimiz ﷺ şöyle dedi, şöyle yaptı gibi.)

Hükmen Merfu: Sahabinin, içtihat dışındaki (geçmiş ve gelecekten haber vermesi) bir konuda aktardığı rivayetlere denir. Çünkü bu haberler ancak vahiy ile bilinebilir.

MEVKUF HADİS:
Senedi muttasıl ya da munkatı olarak Sahabe'ye nisbet edilen kavil, fiil veya takrirlerdir. Senedi Sahabe'de son bulur.

MAKTU' HADİS:
Senedi muttasıl ya da munkatı olarak Tabiun'a nisbet edilen kavil, fiil veya takrirlerdir. Senedi Tabiun'da son bulur.

SIHHATİNE İTİBARLA

SAHİH HADİS:
Adalet ve zabt sahibi olan (yani sika) ravilerin muttasıl senetle, şaz ve muallel olmadan rivayet ettikleri hadislerdir.

Sahih li-Zatihi: Muttasıl senetle, şaz ve muallel olmadan, adalet ve zabt sıfatları da tam olan ravilerin rivayet ettikleri hadislerdir.

Sahih li-Ğayrihi: Ravilerden birisinde bulunan bir kusur (zabt kusuru) sebebiyle sahih olmayan ancak başka bir sahih isnad ile bu kusurun giderilmesi neticesinde sahih derecesine çıkartılan hasen hadise, Sahih li ğayrihi denir.

HASEN HADİS:
Adalet sahibi olan fakat zabt sahibi olmayan ravilerin muttasıl senetle, şaz ve muallel olmadan rivayet ettikleri hadislerdir.

Hasen li-Zatihi: Başka rivayetlerin desteğine ihtiyaç duymadan kendi zatında hasen olan hadistir. Mutabi' hadisle desteklenirse, Sahih li-Ğayrihi olur.

Hasen li-Ğayrihi: Aslında zayıf olan lakin başka rivayetlerin desteğiyle hasen derecesine çıkartılan hadislere denir.

ZAYIF HADİS:
Sahih ve hasen hadis şartlarını taşımayan.
A-)Senetteki kopukluktan dolayı zayıftır. 5 kısımdır.
B-)Ravide olan kusurdan dolayı zayıftır. 8 kısımdır.

Zayıf hadisle amel edebilmek için 3 şart;
- Şiddetli zayıf olmayacak
- İhtiyat ile amel edilecek
- İslam'ın temel esaslarına zıt olmayacak

A SENETTEKİ KOPUKLUKTAN DOLAYI
1-) **Mürsel**: Tabiinin, Sahabeyi atlayarak Efendimiz ﷺ 'den rivayeti
2-) **Munkatı**: Bir veya birkaç ravinin eksik oluşu (Peş-peşe olmayacak)
3-) **Mu'dal**: Peş-peşe 2 veya daha çok ravinin düşmesi
4-) **Muallak**: İsnadın başından bir kaç ravinin düşmesi
5-) **Müdelles**: Hocasını atlayarak yapılan rivayet

B RAVİDEKİ KUSURDAN DOLAYI
1-) Şaz:	5-) Müdrec:
2-) Maklub:	6-) Münker:
3-) Muallel:	7-) Metruk:
4-) Muzdarib:	8-) Mevzu:

RAVİ SAYISINA İTİBARLA

MÜTEVATİR HADİS:
Senedin başından sonuna kadar tüm tabakalarda, aklen yalan üzere birleşmeleri mümkün olmayacak kadar ravinin rivayetidir. Kesin bilgidir.
Amel etmek vacip. İnkarı küfür.

Lafzi Mütevatir: Tüm rivayetlerde lafızların aynı şekilde rivayet edildiği hadislerdir. Sayısı çok azdır.Misal
مَن كَذَبَ عليَّ مُتعَمِّدًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقعَدَة مِن النار

Manevi Mütevatir: Tarifi aynı olmakla beraber farklı lafızlarla rivayet edilen hadislerdir. Sayısı çoktur. Efendimiz'in ﷺ dua ederken ellerini kaldırması vb…

ÂHAD HADİS (Haberi Vahid) :
Mütevatir hadis şartlarını taşımayan hadislerdir. Yani, ravi sayısı tevatüre ulaşmayan hadistir.
Meşhur – Aziz – Garib

Meşhur : Senedin her tabakasında en az 3'er ravinin rivayet ettiği yada 3 farklı senetle rivayet edilen hadistir.

Aziz : Senedin her tabakasında en az 2'şer ravinin rivayet ettiği yada 2 farklı senetle rivayet edilen hadistir

Garip : Senedin herhangibir tabakasında ravi sayısının 1'e düştüğü hadislerdir.

MİKAİL YETKİN 2017

ZAYIF HADİS: Sahih ve hasen hadis şartlarını taşımayan.

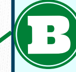
(Amel husunda şu üç şart gerekli; Şiddetli zayıf olmayacak / İhtiyat ile amel edilecek / İslam'ın temel esaslarına zıt olmayacak)

A-)Senetteki kopukluktan dolayı zayıftır. 5 kısımdır **B-)Ravideolan kusurdan dolayı zayıftır. 8 kısımdır.**

SENETEKİ KOPUKLUKTAN DOLAYI

- **MÜRSEL:** Tabiinin, Sahbeyi atlayarak Efendimiz ﷺ 'den rivayet ettiği hadistir. Bu hadisin senedinde Sahabe ravii eksik olduğu için inkıta' vardır
- **MUNKATI':** Bir veya birkaç ravinin eksik oluşu (Peş-peşe olmayacak). Senedinde kopukluk olan tüm hadislere munkatı' hadis denir.
- **MU'DAL:** Peş-peşe 2 veya daha çok ravinin düşmesi. Peş-peşe olması şarttır (Şayet düşen raviiler peş-peşe olmaz ise munkatı' hass olur.)
- **MUALLAK:** Senedinin baş tarafından bir veya arka arkaya birkaç râvisinin yahut bütün râvilerinin zikredilmediği, "قال رسول الله صلّى الله عليه وسلم" diye doğrudan Hz. Peygamber'e veya bir sahâbî yahut bir tâbiîye isnat edilen hadis demektir.
- **MÜDELLES:** Râvinin, görüşmediği ya da görüştüğü halde kendisinden hadis işitmediği hocasından işittiği zannını uyandıracak biçimde rivayette bulunmasıdır.
  - **TEDLÎS Fİ'L- İSNAD:** "Senedin muttasıl olduğu" görünümü vermek.
  - **TEDLÎS fi'Ş- ŞUYÛH:** Hocasını bilinmeyen bir isim/künye ile isimlendirmek.
  - **TEDLÎS fi'T- TESVİYE:** Seneddeki zayıf raviyi gizlemek (gizlediği ravi Hocası)

RAVİDEKİ KUSURDAN DOLAYI

- **ŞAZ :** Sika ravinin, diğer sika raviye/ravilere muhalif olarak getirdiği rivayeti ve bu rivayette tek kaldığı hadis. Tercih edilen diğer hadise **"Mahfuz hadis"** denir.
- **MAKLÛB :** Senet yada metinde İsim, neseb, kelime, ibare yada takdim/tehir yapılarak rivayet edilen hadistir.
- **MUALLEL:** Görünürde sahih olan fakat senet veya metninde gizli bir illet/ kusur olan hadistir. (Ancak bu kusuru ehli olan muhaddis anlar)
- **MUZDARİB:** Birbirine aykırı rivayet edildiği halde birisinin diğerine tercih edilemediği hadistir. Senet veya metinde olabilir.
- **MÜDREC:** Senet yada metne, aslında olmayan kelimelerin eklenmesidir. Bu kelime senette olursa; **"Müdrecü'ül İsnad"** - metinde olursa; **"Müdrecü'ül Metin"** denir.
- **MÜNKER:** Zayıf ravinin, sika raviye aykırı olarak rivayet ettiği hadistir. Sika ravinin bu rivayetine ise ; **"Ma'ruf hadis"** denir.
- **METRUK:** Yalancılıkla itham edilmiş raviin, rivayetinde tek kaldığı hadistir. Fısk, Kesratül galat, Fartul gaflet kusuru olan ravilerin rivayetleride metruktur.
- **MEVZU:** Söylemediği veya yapmadığı halde Efendimiz'e ﷺ nisbet edilip hadis diye rivayet edilen sözlere denir. Bu kısım hadis değildir.

MİKAİL YETKİN
2017

USÛL-U HADİS

HADİS RAVİSİNDEKİ KUSURLAR

 ZABT SIFATINDAKİ KUSURLAR

- **FARTU'L GAFLET:** Ravinin aşırı derecede dikkatsiz olmasıdır. Rivayetleri "Münker" dir.
- **KESRATÜ'L GALAT:** Ravinin aşırı derecede hatalı olmasıdır. Rivayetleri "Münker" dir.
- **MUHÂLEFETÜ'S SİKA:** Zayıf ravinin, sika raviye / Sika ravinin, daha sika raviye muhalefet ederek rivayet etmesine denir.
  Rivayetleri: Müdrec – Maklub – Müzdarib – Münker diye isimlendirilir.
- **VEHMU'R RAVİ:** Ravinin rivayetlerini vehme dayandırarak doğru zannederek yanlış rivayette bulunmasıdır. Munkatı' hadisi, muttasıl diye rivayet etmesidir. Bu rivayeti ancak bu ilimde derin anlayış sahibi muhaddisler anlar. Artık bu rivayet "Muallel hadis" tir.
- **SÛU'L HIFZ:** Sika olarak bilinen ravinin hafiza zayıflığıyla rivayetlerinde hata yapmasıdır.

 ADALET SIFATINDAKİ KUSURLAR

- **KİZBU'R RAVİ:** Efendimiz ﷺ adına hadis uyduran ravidir. Rivayeti "Mevzu" kabul edilir.
- **İTTİHAMU'R RAVİ bil KİZB:** Hadiste değil, kendi sözlerinde yalancılığı şöhret bulan. Artık bu ravinin rivayetlerine "Metruk hadis" denir.
- **FİSKU'R RAVİ :** Ravinin ameldeki bazı günahları. Rivayetleri "Münker" dir.
- **CEHALETÜ'R RAVİ:** Ravinin kim olduğunun bilinmemesidir. Rivayeti "Mübhem"dir.
- **BİD'ATÜ'R RAVİ:** Ravinin, İnat ve inkar olmaksızın, Efendimiz ﷺ'den gelen bir şeyin, tevil yada şüphe ile aksi yönde inanca sahip olmasıdır. Rivayet ettiği hadis "Münker" dir.

HADİS TAHAMMÜL YOLLARI

1. **SEMA':** Talebenin bizzat hocasından duymasıdır.
   (سَمِعتُ – حدَّثَنا)
2. **ARZ / KIRAAT :** Talebenin okuyup, hocasının dinlemesidir.
   (قَرَأْتُ – قِرائَتًا - قُرِأَ)
3. **İCÂZET:** Hocanın sözlü veya yazılı izin vermesidir.
   (أَجَزْتُ – إجازتًا – أجازَ لي)
4. **MÜNAVELE:** Hocanın talebeye kitap veya yazılı metin vermesidir.
   (أعطانِي)
5. **KİTÂBET:** Hocanın, yanında olmayan birine yazarak hadis yollamasıdır.
   (كِتابتًا)
6. **İ'LAM:** Hocanın sema' ile öğrendiği hadisleri veya hadis kitabını talebesine gösterip, rivayet için izin verdiğine dair herhangi bir şey de söylememesidir.
7. **VASİYET:** Hocanın kitabını birine vasiyet yoluyla bırakmasıdır.
   (Üstü kapalı olarak rivayet izni sayılır.)
8. **VİCÂDE :** Birinin başkasına ait kitabı bulup, içerisinden hadis rivayet etmesidir.

USÛL-U HADİS
GERİ KALAN TARİFLER

- **MÜSNED**: Merfu ve muttasıl hadise denir.
- **MUTTASIL**: Senedinin ravilerindenhiçbiri düşmeyen hadis.
- **MÜSELSEL**: Râvilerin eda sîgalarında veya diğer hallerde ittifaklarıyla vaki olan isnaddır

- **MUAN'AN**: : Senedin herhangi bir yerinde " an fülân– عن فلان " ifadesi bulunan hadise denir.
- **MÜBHEM**: İsnadında veya metninde adı açıkça zikredilmeyen bir ravinin bulunduğu hadistir.
- **MÜDEBBEC**: İki akrandan her birinin diğerinden hadis nakletmiş olmaları.

- **MAKBUL HADİS** :Ravinin doğruluğu kabul edilen ve kendisiyle amel edilmesi gereken hadistir.
- **MERDUD HADİS** : Senet veya metni bakımından Efendimiz ﷺ'e ait ait olma ihtimali düşük olan ve ya Efendimiz ﷺ'e ait ait olma ihtimali olmayan hadislere denir.

- **MUSAHHAF HADİS** : Senet veya metninin kelimelerinde noktalama ve hareke hatası yapılan
- **MUHARREF HADİS**: Senet veya metninin kelimelerinde harf ve yazım hatası yapılan

- **ÂLİ – NÂZİL** : Ravi sayısı az olan isnada "ÂLİ" –Ravi sayısı çok olan isnada "NÂZİL"denir.
- **MÜTTEFIK VE MÜFTERİK** : Kendilerinin, baba ve dedelerinin isimleri bir olan iki veya daha ziyade şahıslardır.
- **MU'TELİF VE MUHTELİF** : İsimleri yazıda bir, okunuş ve şekil cihetiyle ise farklı olan râvilerdir.